

El darrer quart del segle XIX a Granollers fou pròdig en construccions. Can Sala, el Casino, el Centre Catòlic, el Cafè Nou, La Unió Liberal... Els qui més s'havien de distingir en aquesta «política constructiva», que encara no ha tingut rebrotada, ja en 1876 i 77 construïren aquesta escalinata que menava de dalt de la societat «Terpsicore» a la Porxada, tota guarnida de festa. (Dibuix de Marian Lassús)

Envelats de Granollers

«Envelat», tema catalaníssim i particularment granollerí, escrivíem en anunciar aquest Volum VIe de LA GRALLA. «Particularment granolleríssim», repetim, ja que a Granollers de molts anys ençà l'envelat va lligat íntimament amb la festa major, com a tots els pobles de Catalunya, i la que podríem dir-ne «indústria de l'envelat» té aquí fondes arrels.

Hom sap que a Barcelona hi hagué un Vilanova i un Cava i un Vinyals i hi ha un Obiols, excel·lents enveladors; i sap els noms d'En Falés i En Baliarda, de Molins de Rei, i els d'En Viadà i En Daniel, de Mataró; i d'En Comas, de Girona, i d'En Torres, de La Bisbal, i d'En Cases, de Vilafranca... Però hom recorda també que molts anys enrera a Granollers hi hagué En Piqué, envelador, i l'Esteve Margarit i En Miquel Fernández... I que aquí hi ha els dos germans Gelabert — el Xato gran i el Xato petit, coneguts a tot Catalunya, — hereus d'En Estruch i En Gelabert, i En Masclans i Garriga, successors del popular Josepet, de Llerona.

En Francesc Castellsagué, també de nostra ciutat, fou dels primers fusters de Catalunya que construï les llotges i entarimats dels envelats moderns. I En Sebastià Garriga, i després En Pere Mundet s'acreditaren amb les instal·lacions d'acetilèn primerament i d'electricitat després. I igualment la indústria cadiraire ha tingut aquí relativa importància, primerament amb Esteve Fernández i després

amb els germans Francàs, que hi han donat extraordinària volada. Afegim encara que cosa tan característica dels envelats com és la roba de vies blaves i blanques també és teixida de molts anys ençà a la fàbrica granollerina de la vídua de Joan Torras.

I ja no diem que a Granollers els «cuidants» de tota festa major hi troben de tot i molt principalment orquestres, puix que amb tantes com n'hi ha, tenen la seguretat, quan vénen a contractar l'envelat, les cadires i tota altra cosa, que aquí trobaran músics; si no ups, uns altres.

Sols sigui, doncs, en aquest aspecte estrictament industrial, vegeu si l'Envelat és o no és tema essencialment granollerí. Això, apart la idiosincràsia del nostre poble, tan ben avingut amb l'alegria que arreu escampen aquestes fràgils edificacions de festa major i apart també la il·lusió que tostemps hem sentit per elles els granollerins.

Esteve Garrell — el nostre guia i mestre inoblidable — va fer un curiós historial de la Festa Major de Granollers des de l'any 1858, en que va començar a celebrar-se el dia 2 de setembre. Aquest historial, que fou publicat l'any 1914 en un programa anunciador — que en certa manera era com una avançada d'aquests volums de LA GRALLA — hi ha notes molt interessants i pintoresques relacionades amb els envelats fets a Granollers.

Abans de 1858 — escriu Esteve Garrell —

els balls es feien a Can Mariano o a Can Pastetes, i algun que altre any, si el fred no feia por al jovent, es feien a la Plaça, sota la Porxada, tancada primitivament amb sacs o estores afegides, o amb virolats cobrellits més tard.

L'any 1858, primer de la festa major d'estiu — i no diem de la festa major nova perquè ara, d'ençà de l'any 1930, ho torna a ésser de nova, — es va fer un envelat a la plaça del Carril, on és avui el Parc de l'estació.

Els anys del 1861 al 64 es feren envelats molt lluïts sota la Porxada, i l'any 65 se'n feren dos en competència.

El 71 se'n féu un de molt celebrat, en el lloc que avui és placeta del Peix, i va engalanar-se tot el carrer del Portalet, camí de la Plaça a l'Envelat.

L'any 74, primer de la societat «Terpsicore», l'envelat també era a la Porxada, així com el 76 i el 77. Es en aquests dos anys que es construï la cèlebre escalinata que anava des de dalt del balcó de la societat, que tenia el seu estatge a la casa on avui hi ha el Sindicat Unic, fins a la Porxada, que no l'hauríeu coneguda. Aquesta cèlebre escalinata, els nostres pares ens l'han descrita graó per graó i amb tots els replans, de tal forma, que En Marian Lassús l'ha pogut reproduir amb una tal exactitud que els supervivents d'aquella època se'n admiraran.

L'any 79 es fundà el Casino, que celebrà encara els seus balls en un envelat aixecat en la que fou era d'En Biluia, on